

Komercdarbības atbalsts, tā piešķiršanas kontrole

*Reģionālo semināru cikls sabiedrisko
pakalpojumu sniedzējiem - 2010*

Kas ir valsts atbalsts

Valsts atbalsts (komercdarbības atbalsts) - finansiāla palīdzība, ko tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības vai Eiropas Savienības līdzekļiem

Lai finansiālo palīdzību komercdarbības veicināšanai uzskatītu par atbalstu, tai jāatbilst visām šādām pazīmēm:

- 1) finansiālo palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības vai Eiropas Savienības līdzekļiem;
- 2) komercsabiedrība, kas saņēmusi finansiālo palīdzību, iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt, ja atbalsts netiktu sniegts;
- 3) finansiālā palīdzība neattiecas uz visām komercsabiedrībām vienādi, bet ir paredzēta komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības veida vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī ir paredzēta tikai konkrētai komercsabiedrībai;
- 4) finansiālā palīdzība ietekmē konkurenci Eiropas Savienības iekšējā tirgū.

Normatīvie akti

- a) **Komisijas direktīva** 2005/81/EK ar ko groza Direktīvu 80/723/EEK par dalībvalstu un publisku uzņēmumu finansiālo pārskatāmību, kā arī finansiālo pārskatāmību dažos uzņēmumos;
- b) **Komisijas lēmums** 2005/842/EK par EK Līguma 86.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisko nozīmi;
- c) **Kopienas nostādnes** valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu.

Paziņojums par plānoto atbalstu

- Jāņem vērā, ka ikvienu plānoto atbalsta programmu vai individuālo atbalsta projektu, kā arī ikvienu plānoto grozījumu esošajās atbalsta programmās vai individuālajos atbalsta projektos pirms tā īstenošanas uzsākšanas iesniedz sākotnējai izvērtēšanai Finanšu ministrijā.
- Tātad sagatavojot projektu ir jau jābūt pārliecībai, ka projekts valsts atbalsta jomā atbilst normatīvo aktu prasībām. Pretējā gadījumā, atklājot, ka valsts atbalsts tiek sniegts pretrunā ar normatīvajiem aktiem, tiks piemērotas sankcijas.

De minimis atbalsts

- Eiropas Komisija ir ieviesusi *de minimis* atbalsta jēdzienu, kura saturiskā jēga nozīmē, ka atbalsts, kas nepārsniedz EUR 200000 augšējo robežu (200 000 eiro ekvivalentu latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto valūtas maiņas kursu dienā, kad tiek pieņemts lēmums par atbalsta piešķiršanu) trīs gadu laika posmā, neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un/vai neizkropļo konkurenci, vai nedraud izkropļot to, un tādēļ uz to neattiecas Kopienas dibināšanas Līguma 87. panta 1.punkts.
- Savukārt komercsabiedrībām, kuras darbojas autotransporta nozarē, par *de minimis* atbalsta augšējo robežu tiek uzskatīta summa, kas trīs gadu laikā nepārsniedz EUR 100000 eiro.

De minimis regulējums Latvijā

Minimālā atbalsta piešķiršanas kārtība ir vispārēji noteikta:

- Komercdarbības atbalsta kontroles likuma X.nodaļā
- Ministru kabineta 05.02.2008.noteikumos Nr.58 „Noteikumi par *de minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību un *de minimis* atbalsta uzskaites veidlapu paraugiem”

Valsts atbalsta sniegšanas veids

Tiešie maksājumi no valsts vai pašvaldības budžeta, nodokļu vai sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu jomā veiktie pasākumi, valsts vai pašvaldības galvojums, kredītu procentu likmju subsidēšana, utt.

Svarīgi! ES fondu finansējums projektā arī var būt uzskatīts par valsts atbalsta veidu!

Pašvaldības savā administratīvajā teritorijā regulē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā uzņēmējdarbību šādās nozarēs

1. sadzīves atkritumu apsaimniekošana, izņemot sadzīves atkritumu pārstrādi;
2. ūdensapgāde un kanalizācija;
3. siltumapgāde, kur ražošanas procesā netiek izstrādāta elektroenerģija.

Komercedarbības atbalsta kontroles likums

- Likuma normas attiecas uz komercsabiedrībām, kā arī jebkuru juridisko vai fizisko personu, kura veic vai gatavojas veikt komercedarbību, neatkarīgi no tās īpašuma formas un darbības veida.
- Likuma normas neattiecas uz gadījumiem, kad atbalsts plānots vai tiek sniegts darbībām ar lauksaimniecības produktiem, kas minēti Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 1.pielikumā, ar zivsaimniecības produktiem, kā arī mežsaimniecībai, izņemot likumā noteiktos gadījumus.

Sabiedrisko pakalpojumu sniegšana

- Eiropas Komisija 2005.gada 28.novembrī pieņēma trīs jaunus dokumentus, kas kopā ar 2003.gada 24.jūlija Eiropas tiesas spriedumu **Altmark** lietā veido jaunu normatīvo regulējumu valsts atbalsta piešķiršanai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem.

Finansiālā palīdzība, kas nav uzskatāma par atbalstu

Atlīdzības maksājums par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu nav uzskatāms par atbalstu, ja ievēro visus turpmāk minētos nosacījumus:

- sabiedriskā pakalpojuma sniegšanas pienākums ir noteikts normatīvajā vai administratīvajā aktā vai līgumā;
- atlīdzības maksājuma apmēra aprēķināšanas parametri noteikti iepriekš, ievērojot objektivitāti un pārskatāmību;
- atlīdzības maksājuma apmērs nepārsniedz izmaksas, kas rodas, pildot ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu saistītos pienākumus;
- komercsabiedrība, kurai uzdots sniegt sabiedrisko pakalpojumu, ir izraudzīta saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru. Ja nav veikta publiskā iepirkuma procedūra, atlīdzības maksājuma apmēru aprēķina, pamatojoties uz tādu izmaksu analīzi, kādas būtu radušās citai komercsabiedrībai, kas veic tādu pašu vai līdzīgu darbību tādos pašos vai līdzīgos apstākļos.

Valsts atbalsts sabiedriskajiem pakalpojumiem

- Saskaņā ar Komisijas 2005.gada 28.novembra lēmumu par EK Līguma 86.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (5.pants otrā daļa d punkts) kompensācijas maksājumos var ietvert arī **infrastruktūras un citas nepieciešamās izmaksas**, kas saistītas ar ieguldījumiem, ja tās nepieciešamas pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai. Kompensācijas maksājums (arī ieguldījums -investīcijas) nedrīkst pārsniegt apmēru, kāds nepieciešams, lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu.

Ziņojums Eiropas komisijai

No iepriekšējas paziņošanas Eiropas Komisijai ir atbrīvots atbalsts atlīdzības maksājumu veidā par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu:

- komercsabiedrībai, kuras gada apgrozījums pirms nodokļu samaksas visās darbības jomās kopumā divus pārskata gadus, pirms tai piešķirtas tiesības sniegt sabiedriskos pakalpojumus, ir mazāks par 100 miljoniem eiro ekvivalentu latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto iepriekšējā gada vidējo valūtas maiņas kursu un gada atlīdzība par minētajiem pakalpojumiem ir mazāka par 30 miljoniem eiro ekvivalentu latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto iepriekšējā gada vidējo valūtas maiņas kursu

Atbrīvojums no iepriekšējas pieteikšanas Eiropas Komisijā nav spēkā:

- ja kompensācijas maksājums neatbilst Komisijas 2005.gada 28.novembra lēmuma par EK Līguma 86.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

Kontroles pasākumi

- **Ministru kabineta 06.02.2007.
noteikumi Nr.101, „Kārtība, kādā atbalsta
sniedzēji iesniedz Finanšu ministrijai
pārskatu par veiktajiem atlīdzības
maksājumiem par sniegtajiem
sabiedriskajiem pakalpojumiem”**

Nelikumīga atbalsta atgūšana

- Saskaņā ar Eiropas Komisijas pieņemto lēmumu atbalsta sniedzējam ir pienākums nodrošināt tāda atbalsta atmaksu un atbalsta saņēmējam — atmaksāt tādu atbalstu, kas komercsabiedrībai piešķirts, neievērojot Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 88.pantā 3.punktu un Padomes regulas Nr.659/1999 2. un 3.pantu, kā arī uz Padomes regulas Nr.994/98 pamata izdoto Komisijas regulu nosacījumus par atbalsta iepriekšēju paziņošanu vai kopsavilkuma informācijas nosūtīšanu Eiropas Komisijai.
- Atbalsta sniedzējs nelikumīgu atbalstu atgūst, ņemot vērā Padomes regulas Nr.659/1999 15.pantā noteikto noilgumu Eiropas Komisijas tiesībām prasīt nelikumīga atbalsta atgūšanu.

Nelikumīga atbalsta atgūšana (II)

- (1) Pēc tam, kad saņemts Eiropas Komisijas lēmums par nelikumīga atbalsta atgūšanu, atbalsta sniedzējs veic Eiropas Komisijas lēmumā noteiktās darbības atbalsta apmēra noteikšanai, ievērojot Eiropas Komisijas lēmuma, Padomes regulas Nr.659/1999 14.panta 2.punkta un Komisijas regulas Nr.794/2004 11.panta nosacījumus.
- (2) Atbalsta sniedzējs lēmumu par nelikumīga atbalsta atgūšanu pieņem un šādu atbalstu atgūst Administratīvā procesa likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Lēmuma apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur tā darbību, izņemot gadījumu, kad saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 230.panta ceturto daļu Eiropas Komisijas pieņemtais lēmums ir pārsūdzēts Eiropas Kopieņu Tiesā un saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 242.pantu Eiropas Kopieņu Tiesa ir apmierinājusi iesniegto prasību par Komisijas pieņemtā lēmuma izpildes atlikšanu.
- (3) Ja atbalsts saņemts saskaņā ar civiltiesisku līgumu, šā panta otrajā daļā minēto lēmumu nepieņem, bet nelikumīgi saņemto atbalstu atgūst un citus ar šo līgumu saistītos strīdus risina Civilprocesa likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.